

SA EXAM PAPERS This Paper was downloaded from SAEXAMPAPERS
SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za

**SA EXAM
PAPERS**

SA EXAM PAPERS

Proudly South African

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEME LA GAE (HL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

DIBATSELA 2025

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 100

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 10.

ELA HLOKO:

- Diriša rubriki ye ge o swaya ditaodišo (Lephephe la 3, KAROLO YA A).
- Meputso ya 0 - 50 e arotšwe ka magato a mahlano a dithalošo.
- Mo go diteng, polelo le mongwalelo, le legato le lengwe le le lengwe la magato a dithalošo a mahlano le arotšwe ka dikarolwana tše pedi, e lego legato la godimo le la fase go lebelešwe kabo ya meputso le dithalošo.
- Sebopego ga se sa arolwa ka legato la godimo le la fase.

KAROLO YA A: RUBRIKI YA GO SWAYA DITAODIŠO [MEPUTSO YE 50]

Dinyakwa DITENG-LE PEAKANYO (Go araba dipotšišo) Tatelano ya dikgopolo ge go di tšwa peakanyo. Peamogo ya moreiro, saamagedi ba tšhelelamošo le dikamano.	Legato la godimo		Legato la fase	
Bokgoni bja go ikgetha 28–30 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. -Dikgopolo tša go laetša bohiale, tša go hlohla mabjoko tšeo di tšweletšago tsebo ye e tšeneletšego. -Peakanyo le tlemagano ke tšeo di ikgethilego mo go matseno, mmele le mafetšo.	Bokgoni bja maemo 22–24 -Potšišo e arabilwe gabotsebotse. -Dikgopolo di kgahliša kudu ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotsebotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	Bokgoni bja magareng 16–18 -Karabo e a kgotsofatša. -Dikgopolo di tlemagane ebile di a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dikaone mo go matseno, mmele le mafetšo.	Bokgoni bja motheo 10–12 -Tlemagano ya dikgopolo ga se ya maleba. -Dikgopolo ga di tšwelele gabotse ebile ga di bontšhe boithamelo. -Tatelano le tlemagano ya dikgopolo di tšwelela gannyane.	Ga go bokgoni 4–6 -Molekwa o tšwele tseleng kudukudu. -Dikgopolo di hlakahlakane ebile ga di nepiše. -Dikgopolo ga di nepiše hlogo ebile di a ipoeletša -Ga go tatlano le tlemagano ya dikgopolo.
	Bokgoni bja maemo 19–21 -Potšišo e arabilwe gabotse. -Dikgopolo di a kgahliša ebile di sepelelana le hlogo/sererwa. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo ke tše dibotse mo go matseno, mmele le mafetšo.	Bokgoni bja magareng 13–15 -Potšišo e arabilwe ka mo go kgotsofatšago eupša ga se ya haka gabotse. -Tlemagano ya dikgopolo e a kgotsofatša ebile e a kgodiša. -Peakanyo le tlemagano ya dikgopolo di a kgotsofatša mo go matseno, mmele le mafetšo.	Bokgoni bja motheo 7–9 -Molekwa o tšwele tseleng. -Dikgopolo di hlakahlakane. -Ga go peakanyo goba tlemagano ya dikgopolo yeo e tšwelelago.	Ga go bokgoni 0–3 -Ga go bolelwe selo ka hlogo yeo e filwego. -O tšwele tseleng kudukudu. -Diteng ga di nepiše ebile di hlakahlakane.

POLELO, MONGWALELO LE PALOBOHLATSE Segalo, retšistara, mongwalelo, tlotlontšu ya maleba ya morero le dikamano. Kgetho ya mantšu. Tirišo ya polelo le melawana, maswao, popopolelo le mopeleto.	14–15 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana kudukudu le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo ke ya boitshepo, ya go nona, ya maatlakgogedi. -Diphošo tša popopolelo le mopeleto ga se tše kae. -Polelo e na le segalo sa go ba le maatlakgogedi ebile e nonne ka mebolelwana ya go kgahlisa. -Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari bja maemo a godimodimo.	11–12 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e na le maatla, ya segalo sa maleba. -Diphošo tša popopolelo le mopeleto ga se tše kae. -Polelo e beakantšwe gabotsebotse.	8–9 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya maleba ya polelo e dira gore molaetša o kwagale. -Segalo ke sa maleba. -Mebilelwana e dirišitšwe go godiša boleng bja diteng.	5–6 -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu di sepelelana gannyane le morero, baamogedi le dikamano. -Tirišo ya polelo ke ya motheo. -Segalo le mošito ga se tša maleba. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudu.	0–3 -Polelo ga e kwešišagale. -Segalo, retšistara, setaele le tlotlontšu ga di sepelelane le morero, baamogedi le dikamano. -Tlotlontšu ke ye nnyane kudukudu moo e lego gore e dira gore ditaba di se kwešišagale.
MEPUTSO YE 15 Proudly South African					This Paper was downloaded from SAEXAMPAPERS
SEBOPESO Dinyakwa/dipharolo gantšho tša setšweletšwa. Tšweitšopele ya ditemana le tlhamo ya mafoko.	13 -Polelo ya maemo a godimodimo ya go ba le segalo se maatla. -Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo goba mopeleto. -Polelo e beakantšwe ka bokgwari.	10 -Polelo ke ya maemo a godimo ya go ba le maatlakgogedi. -Segalo ke sa maleba sa go ba le maatlakgogedi. -Go na le diphošwana tše nnyane tša popopolelo le mopeleto. -Polelo e beakantšwe gabotse.	7 -Tirišo ya polelo e a kgotsofatša eupša e na le diphošo. -Segalo se a kgotsofatša eupša mebolelwana ga se ya dirišwa o kaalo.	4 -Polelo ga e kgotsofatše. -Ga go phapantšho ya mafoko. -Tlotlontšu ga se ye kaalo.	0–1 -Dintlha tša maleba ga di gona. -Mafoko le ditemana di fošagetše. -Taadišo ga e kwagale.
MEPUTSO YE 5	5 -Tšweitšopele ya sererwa ke ya maemo a godimodimo. -Tlhalošo ya dikgopolo ke ya maemo a godimodimo. -Tlhamo ya mafoko le ditemana ke ya go ikgetha, ya maemo a godimodimo.	4 -Tatelano ye boitse ya tšweitšopele ya dintlha. -Tlemagano ye botse ya dintlha le dikgopolo. -Mafoko le ditemana di beakantšwe ka makgethe.	3 -Dintlha tša maleba di tšweleditšwe. -Mafoko le ditemana di hlamegile gabotse. -Taadišo e a kwagala.	2 -Dintlha tša maleba ga se tše kae. -Mafoko le ditemana di na le diphošo. -Taadišo e a kwagala eupša e na le mafokodi.	0–1 -Dintlha tša maleba ga di gona. -Mafoko le ditemana di fošagetše. -Taadišo ga e kwagale.

KAROLO YA B: RUBRIKI YA GO SWAYA DITŠWELETŠWA TŠE TELELE TŠA TIRIŠANO [MEPUTSO YE 25]

Dinyakwa	Bokgoni bja go ikgetha	Bokgoni bja maemo	Bokgoni bja magareng	Bokgoni bja motheo	Ga go bokgoni
DITENG, PEAKANYO LE SEBOPEGO Go araba dipotšišo le dikgopolo. Tatelanano le peakanyo ya dikgopolo. Morero, baamogedi, dinyakwa, dipharologantšho le dikamano.	13-15 -Bokgoni bja go araba potšišo ke bja maemo a godimodimo go fetiša. - Dikgopolo ke tša go laetša bohlahe, le go mabjoko. -Tsebo ke ye e tseneletšego ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa. -Molekwa ga se a tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ye botse. -Tlhalošo ya ditaba ke ye botse ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana di se kae.	10-12 -Bokgoni bjo bobotsebotse bja go araba potšišo bjo bo laetšago tsebo ye botse ya mohuta wa setšweletšwa. -Ditaba di nepiša setšweletšwa. -Molekwa ga se a tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ke ye botse. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwana di se kae.	7-9 -Bokgoni bja go kgotsofatša bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ya mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo eupša go na le go tšwa tseleng gannyane. -Tlemagano ya dikgopolo le dikamano e a kgotsofatša. -Tlhalošo ya ditaba e a kgotsofatša ebile e thekga sererwa. -Sebopego ke sa maleba eupša se na le diphošwa tše dintšinyana.	4-6 -Bokgoni bja motheo bja go araba potšišo bja go laetša tsebo ye nnyane ya dinyakwa tša mohuta wa setšweletšwa. -Go na le nepišo ye nnyane ya setšweletšwa eupša go na le go tšwa tseleng. -Tlemagano ya diteng le dikgopolo ga se ye kaalo. -Tlhalošo ya ditaba ke ya motheo ebile e thekga sererwa gannyane. -Mela ya sebopego ga se ya šomišwa ka tshwanelo. -Go togetšwe dintlha tše bohlokwa.	0-3 -Karabo ya gagwe ga e laetše tsebo le ye nnyane ya mohuta wa setšweletšwa. -Molaetša ga o tšwelele gabotse ka ge molekwa a tšwele tseleng kudukudu. -Ga go tlemagano ya diteng le dikgopolo. -Ditaba di hlalošwa gannyane. -Sebopego sa setšweletšwa ga se soha.
POLELO, SETAELE LE PALO BOHLATSE Segalo, reišistara, setaele, morero, baamogedi le dikamano. Tirišo ya polelo le melawana. Kgetho ya mantšu. Maswao le mopeleto.	9-10 -Segalo, reišistara, setaele le tlontlontšu di sepelelana gabotsebotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e nepagetše ebile e hlamegile gabotse. -Go nyakile go se be le ge e ka ba phošwana e tee ya popopolelo le mopeleto.	7-8 -Segalo, reišistara, setaele le tlontlontšu di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Polelo e na le diphošwa tše nnyane tša popopolelo ebile e hlamegile gabotse. -Tlontlontšu ke ye ntši. -Diphošwa ga se tše dintši.	5-6 -Segalo, reišistara, setaele le tlontlontšu di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano. -Diphošwa tša popopolelo ga se tše dintši. -Tlontlontšu ke yeo e lekanešetšego. -Diphošwana tšeo di lego gona ga di fetše molaetša.	3-4 -Segalo, reišistara, setaele le tlontlontšu ga di sepelelana gabotse le morero, baamogedi le dikamano. -Popopolelo ga se yeo e nepagetšego ebile e tšetše ka diphošwa. -Tlontlontšu ga se ye ntši. -Molaetša o a tšwelela eupša o arošitšwe.	0-2 -Segalo, reišistara, setaele le tlontlontšu ga di sepelelana le morero, baamogedi le dikamano. -Sengwalo se tšetše ka diphošwa ebile se hlakahlakane. -Tlontlontšu yeo e lego gona ga e sepelelane le morero le gannyane. -Molaetša ga o tšwelele le gannyane.
MEPUTSO YE 10					
MEPUTSO YE 15					

ELA HLOKO:

- Dintlha tšeo di filwego ka tlase ga hlogo ye nngwe le ye nngwe ke tša go hlahla baswai fela.
- Kwešišo ya molekwa ya hlogo yeo a e kgethilego e elwe šedi le ge dintlha tša gagwe di fapana le tšeo di filwego.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO YA 1**

Balekwa ba ngwale taodišo ya mantšu a 400–450 ka hlogo e tee ya tšeo di filwego. Ba ka ngwala ka mehuta ye e latelago ya ditaodišo: Taodišokanegelo, taodišotlhaloši, taodišokgadimo, taodišokahlaahlo, taodišongangišano goba tswalano ya tšona.

1.1 Motsotsong woo ke ile ka lemoga gore bagwera ba a lahletša

Go letetšwe gore molekwa a anege ka maitemogelo a gagwe mabapi le bagwera ba go se tshepagale.

[50]**1.2 Go kaonafala ga dipoelo tša Marematlou ngwageng wa 2024**

Go letetšwe gore molekwa a laetše mekgwanakgwana ye e thušitšego go kaonafatša dipoelo tša Marematlou tša ngwaga wa 2024.

[50]**1.3 Ditlamorago tša phetogo ya leratadima**

Go letetšwe gore molekwa a hlaloše ditlamorago tšeo di hlolwago ke phetogo ya leratadima.

[50]**1.4 Ke mo ke bonego gore go tseba maleme a mantši go bohlokwa**

Go letetšwe gore molekwa a anege ka tiragalo/ditiragalo tše di mo lemošitšego bohlokwa bja go tseba maleme a mantši.

[50]**1.5 Tik-tok ke mahlophaasanya**

Go letetšwe gore molekwa a laetše mahlakore a mabedi, a botse le bobbe bja go šomiša *Tik-tok*.

[50]**1.6 Basadi ke baapei ba bakaone go feta banna. Dumela goba o ganetše.**

Go letetšwe gore molekwa a kgethe lehlakore la go dumela goba la go ganetša. Lehlakoreng la go dumela a laetše bokgoni bja basadi bja go apea. Lehlakoreng la go ganetša a laetše ka fao basadi ba sa phalego banna ka go apea.

[50]

Tlhathollo ya ditšweletšwa tša go bonwa e akaretša mehuta ya ditaodišo ka moka. Molekwa o ikgethela seswantšho gomme a ngwala taodišo ka mohuta wo a o nyalantšhago le seswantšho seo.

1.7 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A hlaloše ka fao batho ba ba budulego tlhaologanyong ba nago le mokgwa wa maleba wa go bolela le batho go feta ba go se butšwe tlhaologanyong. **[50]**

1.8 Go letetšwe gore molekwa a tšweletše sengwalwa sa gagwe ka tlhathollo ya seo se tšweletšwago seswantšhong ntle le go fetola kgopolokgolo. A tšweletše ka fao moetapele wa maleba a swanetšego go hlola moya wa kwano le botee go balatedi ba gagwe. **[50]**

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO**POTŠIŠO YA 2****2.1 LENGWALO LA SEMMUŠO****Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:**

Go letetšwe gore molekwa a ngwalele molaodi wa lebenkele lengwalo la boipelaetšo mabapi le lebesa le le senyegilego fela le sa le nakong.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
 - Diatrese tše pedi, e lego ya mongwadi le moamogedi/moromedi le moromelwa.
 - Atrese ya mongwadi/moromedi e be le letšatšikgwedi.
 - Maemo a moamogedi/moromelwa le atrese
 - Madume
 - Hlogo ya taba
 - Matseno
 - Diteng di be mabapi le boipelaetšo ka lebesa le le senyegilego fela le sa le nakong.
 - Laetša seo o letetšego go bona se diragala.
 - Retšistara le segalo e be tše di fodilego, tša semmušo.
 - Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.
 - Mafelelo/Bofelo e be boitsebišo bja mongwadi
- Mohlala: Ka boikokobetšo/Ke nna/Wa lena
Mokgaetši Maja/M Maja

[25]

2.2 BOITSEBIŠOPHELO LE LENGWALO LA GO TIIŠETŠA KGOPELO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a ngwale boitsebišophelo a šomiša dintlha tše a di filwego le lengwalo la go tiišetša kgopelo ya mošomo wa bongwaledi.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

A. Boitsebišophelo

- Boitsebišo bja mong
- Tša dithuto
- Maitemogelo a mošomo
- Dihlatse

B. Lengwalo la go tiišetša kgopelo

- Sebopego le botelele e be tša maleba.
- Diatrese tše pedi, e lego ya mongwadi le moamogedi/moromedi le moromelwa.
- Atrese ya mongwadi/moromedi e be le letšatšikgwedi.
- Maemo a moamogedi/moromelwa le atrese
- Madume
- Hlogo ya taba
- Matseno
- Diteng di be mabapi le kgopelo ya mošomo wa bongwaledi.
- Laetša gore sekgoba se o se kgopelago se phatlaladitšwe kae, ka letšatši lefe.
- Laetša gore go tiišetša kgopelo ya gago, o rometše boitsebišophelo bjo bo laetšago boitsebišo bja mong, dithuto, maitemogelo a mošomo le maina a dihlatse.
- Retšistara le segalo e be tše di fodilego, tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tša maleba.
- Mafelelo/bofelo le leina:
Ka boikokobetšo
Wa lena
Kola R (Moh.)

[25]

2.3 POLELO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše polelo legatong la bafsa ba motse wa gabo.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa.

- Matseno, mmele le mafelelo/thumo.
- Matseno e be a a gogago šedi ya batheeletši.
- Diteng di be mabapi le phadišano ya mmimo wa Lekompo letšatšing la bafsa.
- Go šomišwe mafoko a makopana a dikgopolo tše bonolo.
- Retšistara le polelo e be tša go hlompha.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]

2.4 POTŠIŠOTHERIŠANO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a laetše dipotšišo le dikarabo gare ga mmotšiši le mmotšišwa. Tšona di be mabapi le katlego ya morutwana ya a thopilego difoka.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Go šomišwe dithekniki tša potšišotherišano.
- Go be le mmotšiši le mmotšišwa.
- Go fiwe maina a diboledi ka lehlakoreng la ngele la letlakala.
- Leina la seboledi se sengwe le se sengwe le latelwe ke dikgorwana.
- Polelo ya seboledi se sengwe le se sengwe e be mothalading wo moswa.
- Mmotšišwa a hlohlwe ka go botšišwa dipotšišo tša go lebana le difoka tše a di thopilego.

Go šomišwe dithekniki tša potšišotherišano go ya ka magato a a latelago:

- Matseno a e lego boitlhalošo a tšweletše morero.
- Go be le kwešišano le kamogelano go hlola moya wa go tshepana.
- Mmotšiši a botšiše dipotšišo go tšwa go tša kakaretšo go ya go tša go ikgetha.
- Dipotšišo e be tša maleba, go šomišwe polelo ya go hlamega, ya phatadiganong.
- Mmotšišwa a arabe ka bokgwari go laetša tsebo.
- Mafelelo/Thumo ye e tšweletšago ditebogo

[25]

2.5 ATHIKELE YA KGATIŠOBAKA

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a tšweletše seabe sa tlhokego ya mešomo maphelong a bafsa.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

- Leina la kgatišobaka
- Leina la kgwedi le nomoro ya letlakala
- Hlogo ya taba
- Leina la mmegi
- Dintlha di fiwe ka boripana le ka nepagalo ntle le go kgopamiša nnete.
- Go ngwalwe ditaba tše bohlokwa fela.
- Diteng di be mabapi le seabe sa tlhokego ya mešomo maphelong a bafsa.
- Molaetša wa taodišwana/Athikele o fihlelele mmadi.
- Retšistara le polelo e be tša maleba.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego.

[25]

2.6 LENANEOTHERO LE METSOTSO

Mohlala mabapi le diteng tša sererwa:

Go letetšwe gore molekwa a ngwale lenaneothero le metsotso ya kopano ya lekgotla la badudi.

Sebopego le diponagalo/dinyakwa

Lenaneothero

- E be kakaretšo ya tšeo di tlogo ahlaahlwa kopanong.
- Go beakanywe dihlogo tša lenaneothero go ya ka bohlokwa bja tšona.
- Hlogo ye nngwe le ye nngwe e abelwe nako gore tshepedišo e be ya maleba.

Metsotso

Thoma ka go ngwala tše di latelago:

- Leina la mokgatlo
- Letšatšikgwedi, lefelo le nako ye kopano e swerwego ka yona
- Pulo le kamogelo ka modulasetulo
- Maina a maloko ao a tlilego
- Maina a maloko ao a kgopetšego tshwarelo
- Palo ya metsotso ya kopano ya go feta
- Kamogelo ya metsotso
- Ditšwametsotsong
- Tabakgolo ya letšatši: Go kgaotšwa ga meetse kgafetšakgafetša
- Tsopola tše go kwanwego ka tšona ka boripana.
- Letšatši la kopano ye e latelago
- Tswalelo
- Ngwala ka lebaka le le fetilego.
- Retšistara le polelo e be tša semmušo.
- Tšhomišopolelo, tlotlontšu le maswaodikga e be tše di nepagetšego. **[25]**

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 50
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100

